

सन २०१७-१८ करिता विशेष केंद्रीय सहाय्य विशेष केंद्रीय सहाय्ययोजने अंतर्गत “Livelihood generation through bamboo based enterprises” या योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वांना मंजूरी देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: केंद्रीय-२०१८/प्र.क्र.७०/का-१९
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
तारीख: २५.०९.२०१८

संदर्भ-

१. जनजाती कार्य मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.F.No.११०१५/०५/२०१७-TSP, दि.३०/०५/२०१७
२. शासन निर्णय क्रमांक: केंद्रीय-२०१७/प्र.क्र.४५/का.-१९, दि. १९/०८/२०१७
३. शासन निर्णय क्रमांक: केंद्रीय-२०१७/प्र.क्र.१०८/का.-१९, दि. ३०/१२/२०१७

प्रस्तावना -

सन २०१७-१८ करिता विशेष केंद्रीय सहाय्य योजनेअंतर्गत योजनेअंतर्गत केंद्र शासनाने “Livelihood generation through bamboo based enterprises” या योजनेकरिता २६२.०० लक्ष निधी मंजूर करून संदर्भ क्र.१ वरील पत्रान्वये वितरित केलेला आहे. सदर निधी संदर्भ क्र. २ व ३ येथील शासन निर्णयान्वये आयुक्त आदिवासी विकास, नाशिक यांना वितरीत करण्यात आला आहे. या योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी आदिवासी विकास विभाग व Konkan Bamboo and Cane Development Centre (KONBAC) या दोघामध्ये सामंजस्य करार (MOU) झालेला असून त्यानुसार सदर योजना ही पालघर जिल्ह्यातील एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प कार्यालय,जव्हार व डहाणू यांच्या कार्यक्षेत्रात राबविण्यात येणार आहे. ह्या भागात उपलब्ध असलेली नैसर्गिक संपत्ती बांबू पासून आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे फर्निचर बनविण्याचे उद्योजकतेचे जीवन कौशल्य प्रशिक्षण हे KONBAC, सिंधूदुर्ग या संस्थेद्वारे देण्यात येणार आहे. सदर योजनेद्वारे येथील तरुणांना १२ ही महिने रोजगार उपलब्ध होणार असून त्याद्वारे उपजीविका चालवता येणार आहे.

KONBAC ही संस्था जून २००४ मध्ये कंपनी कायदा section २५ अंतर्गत रजिस्टर झालेली संस्था असून ना नफा ना तोटा या तत्वावर काम करत आहे. सदर संस्था ही मागास, गरीब ग्रामीण भागातील लोकांचे जीवनशैली उंचवण्याचे काम करते . सदर संस्थेला बांबू प्रक्रिया, बांबू लागवड , बांबू पासून विविध वस्तू तयार करणे ,त्यासंबंधी प्रशिक्षण देणे या बाबत कामाचा प्रदीर्घ अनुभव आहे. मागील ८ वर्षात सदर संस्थेने केंद्र शासनाच्या विविध विभागाशी निगडीत बांबू प्रक्रिया , प्रशिक्षण, क्षमता बांधणी यांसारख्या वेगवेगळ्या प्रकल्पावर काम केले आहे . तसेच सदर संस्थेने स्वतः Bamboo furniture manufacturing unit , Bamboo craft manufacturing unit, Bamboo construction technology demonstration unit व Bamboo construction components, fabrication and erectionunit unit या प्रकल्पावर काम केले आहे.सबब अशा नावजलेल्या व या क्षेत्रामध्ये कामाचा प्रदीर्घ अनुभव असलेल्या या संस्थेमार्फत “Livelihood generation through bamboo based enterprises” ही योजना राबविण्याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचनांना मंजूरी देण्याचे प्रस्तावित आहे.

शासन निर्णय-

बांबूपासून आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे फर्निचर बनविण्याचे उद्योजकतेचे जीवन कौशल्य प्रशिक्षण व तरुणांना रोजगार उपलब्ध करून देण्याच्या कार्यक्रमांतर्गत “Livelihood generation through bamboo based

enterprises” ही योजना Konkan Bamboo and Cane Development Centre (KONBAC) व आदिवासी विकास विभाग यांच्यामार्फत संयुक्तपणे राबविण्यासाठी एकुण रु.२६२.०० लाख किंमतीच्या अंमलबजावणीच्या मार्गदर्शक सूचनांना या निर्णयाद्वारे सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट क्रमांक १ नुसार मंजूरी प्रदान करण्यात येत आहे

२. सदर योजनेचे सदर मार्गदर्शक सूचनांनुसार वितरीत तरतूदींच्या मर्यादेत योजना राबविण्याबाबत त्वरीत कार्यवाही करण्यात यावी व त्याचे उपयोगिता प्रमाणपत्र आर्थिक व भौतिक अहवालासह शासनास सादर करण्याची दक्षता घ्यावी.

३. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८०९२५१३०६०४६९२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अ.रा.राजपूत)
कार्यासन अधिकारी

प्रत,

१. मा.मंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा.राज्यमंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
४. आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक.
५. आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
६. सहसचिव/ उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७. अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे, अमरावती, नागपूर व नाशिक.
८. प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, जव्हार व डहाणू
९. Konkan Bamboo and Cane Development Centre (KONBAC), सिंधुदुर्ग
१०. संगणक समन्वयक, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. निवड नस्ती (का.१९) आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

विशेष केंद्रीय सहाय्य योजना

परिशिष्ट-१

१.	योजनेचे नाव	“Livelihood generation through bamboo based enterprises”							
२.	योजनेचे प्रस्तावित लाभ क्षेत्र	ए. आ.विकास प्रकल्प कार्यालय जव्हार व डहाणू यांच्या कार्यालय अंतर्गत येणारे कार्यक्षेत्र .							
३.	वित्तीय तरतूद	अ.क्र.	वर्ष	योजना		निधी (रु.लक्ष)			
		१	२०१७-१८	“Livelihood generation through bamboo based enterprises”		२६२.००			
४.	या योजनेत येणारे खर्चाचे अंदाजपत्रक	एकूण खर्च रु.२६०.५६ लक्ष							
		खर्चाचे सविस्तर अंदाजपत्रक पुढीलप्रमाणे -							
		No.	Item	Qty.	Unit	Rate	Amount	Year 1	Year 2
		1	Machinery	LS			1600000	1600000	
		2	Tools				375000	375000	
		3	Furniture / Fixtures				200000	200000	
		4	Residential Training				810000	810000	
		5	Total				2985000		
		6	Stipend (3 months	240	Trainee	8000	5760000	2880000	2880000
							5760000		
		7	Plantation material				500000	250000	250000
		8	Demo Plantation				400000	400000	
		9	Plantation worker				288000	144000	144000
							1188000		
		10	Manager - 1no	24	Month	45000	1080000	540000	540000
		11	Marketing Mgr - 1no.	24	Month	40000	960000	480000	480000
		12	Quality Mgr - 1no	24	Month	35000	840000	420000	420000
		13	Master Artesian - 1no.	24	Month	30000	720000	360000	360000
		14	Artesian - 2 no	24	Month	20000	480000	240000	240000
		15	Asst. Artesian - 3	24	Month	15000	360000	180000	180000
		16	Accountant - 1no	24	Month	30000	720000	360000	360000
		17	Store keeper - 1	24	Month	25000	600000	300000	300000
		18	Peon - 1 no.	24	Month	12000	288000	144000	144000
					6048000				
19	Electricity	24	Month	8000	192000	96000	96000		
20	Machine maintenance	24	Month	8000	192000	96000	96000		
21	Consumables	24	Month	25000	600000	300000	300000		

		22	Raw material	24	Month	45000	1080000	540000	540000
		23	Preservatives	24	Month	75000	1800000	900000	900000
							3864000		
		24	Designer Architect	20	Nos	60000	1200000	600000	600000
		25	Prototyping	40	Nos	30000	1200000	600000	600000
		26	Branding / Brochure				800000	400000	400000
		27	Website				350000	350000	
							3550000		
		28	Traveling	24	Month		720000	360000	360000
		29	Miscellaneous 3%		LS		714810	357405	357405
		30	Ngo overheads 5%				1227091	613545.5	613545.5
							26056901	14895951	11160951
५.	योजना राबवणारी यंत्रणा	प्रकल्प अधिकारी ए.आ.वि.प्रकल्प डहाणू ,जव्हार व कोकण बांबू व केन डेव्हलपमेंट संस्था (KONBAC) सिंधुदुर्ग,							
६.	नियंत्रक अधिकारी	अप्पर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे व प्रकल्प मुल्यमापन व संनियंत्रण समिती							
७	योजनेचा उद्देश/ हेतु	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उपलब्ध असलेली नैसर्गिक साधन संपत्ती बांबू पासून आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे फर्निचर बनविण्याचे उद्योजकता प्रशिक्षण देणे . ➤ ग्रामीण कारागिरांचे जीवनमान उंचावणे व त्यांचे आर्थिक व सामाजिक सशक्तीकरण करणे . ➤ बांबू प्रकल्पाची उभारणी करून प्रशिक्षित तरुणांना १२ ही महिने रोजगार उपलब्ध करून देण्यासाठी प्रयत्न करणे . ➤ शेतकऱ्यांना बांबूची शेती करण्या संदर्भात प्रशिक्षण देणे व बांबूची शेती करण्यास प्रोस्ताहन देणे . ➤ बांबूवर प्रक्रिया करणे . 							
८	योजना अंमलबजावणीची कार्यपध्दती	<p>१. सदर योजना राबविण्याबाबतचे सविस्तर अंदाजपत्रक व वर्षनिहाय कालबद्ध कार्यक्रम निश्चित केल्यानुसार , या कार्यक्रमांनुसार सदर योजनेची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी संयुक्तपणे प्रकल्प अधिकारी व योजना राबविणाऱ्या यंत्रणेची राहिल.</p> <p>२. योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी संबंधित संस्थेने आवश्यक असणाऱ्या साहित्याची खरेदी करताना योग्य गुणवत्तेचे व मांकाचे साहित्य प्रकल्प क्षेत्रापर्यंत पोहचवण्याची जबाबदारी देखील संस्थेची राहिल. सदर साहित्य सामुग्रीची खरेदी करताना पारदर्शकता ,गुणवत्ता ,कार्यक्षमता व आर्थिक काटकसर या तत्वांची अंमल बजावणी संस्थेने करावी .</p> <p>३. सदर वितरीत निधीतून करण्यात येणारी खरेदी शासनाच्या विहित नियमानुसार करण्यात यावी .</p> <p>४. या योजनेच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने उद्भवणाऱ्या लेखापरीक्षणास योग्य ते सहकार्य करण्याची जबाबदारी संस्थेची राहिल.</p>							

		<p>५. योजनेच्या विविध टप्प्यांचा अहवाल छायाचित्रांसहित व योजनेच्या प्रगतीचे छायाचित्रण वेळोवेळी संबंधित संस्थेने प्रकल्प कार्यालय यांना सादर करणे बंधनकारक राहिल</p> <p>६. योजना ही डहाणू व जव्हार या प्रकल्प कार्यालयच्या कार्य क्षेत्रात राबविण्यात येणार असल्याने सदर संस्थेने .संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांच्याशी चर्चा करून कार्यक्षेत्र ठरवावे .</p> <p>७. लाभार्थ्यांची निवड करण्यासाठी प्रकल्प अधिकारी यांनी निकष ठरवून संयुक्तपणे संस्थेसोबत लाभार्थी निवड करण्यात यावी.</p> <p>८. सदर संस्थेला बांबू प्रकल्पाची उभारणी करण्यासाठी आवश्यक असलेली ४००० वर्ग फुट जागा व इमारत प्रकल्प अधिकारी यांनी उपलब्ध करून देण्यास सहकार्य करावे.</p>
९	योजनेचे संनियंत्रण व मुल्यमापन	<p>योजनेचे संनियंत्रण व मुल्यमापनकरीता पुढीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे .</p> <p>१. अप्पर आयुक्त आदिवासी विकास विभाग ठाणे - अध्यक्ष</p> <p>२. प्रकल्प अधिकारी - एकात्मिक आदिवासी विकास जव्हार -सदस्य सचिव</p> <p>३. प्रकल्प अधिकारी - एकात्मिक आदिवासी विकास डहाणू -सदस्य</p> <p>४. मुख्य वन संरक्षक -पालघर -सदस्य</p> <p>५. जिल्हा उद्योग केंद्र -पालघर -सदस्य</p> <p>➤ सदर योजनेच्या अंमलबजावणी प्रक्रीयेमध्ये काही बदल किंवा सुधारणा करण्याचे अधिकार उपरोक्त समितीस राहतील.</p> <p>➤ योजनेची अंमलबजावणी सुरु झाल्यापासून उपरोक्त समितीची बैठक दर ६ महीन्यांनी आयोजित करावी व सदर बैठकीमध्ये योजनेच्या प्रगतीचा आढावा घेण्यात याव तसेच योजना अंमलबजावणीमध्ये काही अडचणी असतील तर त्याबाबत आवश्यक कार्यवाही करावी.</p> <p>➤ सदर योजनेची अंमलबजावणी करताना चलचित्र (video) व छायाचित्रे काढावीत व योजनेची अंमलबजावणी पुर्ण झाल्यानंतर योजनेचा फलनिष्पती अहवाल शासनास सादर करण्याची जबाबदारी प्रकल्प अधिकारी जव्हार यांची राहिल.</p>
१०	योजनेची अंमलबजावणीचा कालावधी	<p>एकूण कालावधी -२ वर्ष</p> <p>पहिला टप्पा - सूक्ष्म नियोजन (Planning cum Micro Realization) - पहिले ८ महिने</p> <p>दुसरा टप्पा - अंमल बजावणी (Advhanced Implementation)- ९ ते १६ महिने</p> <p>तिसरा टप्पा - एकत्रीकरण (Consolidation) - १७ ते २४ महिने</p>
११	निधी वितरणाची कार्य पद्धती	<p>➤ सदर प्रकल्पासाठी मंजूर निधी प्रकल्प अधिकारी ए.आ.वि.प्र. जव्हार यांच्याकडे आयुक्तालय, आदिवासी विकास, नाशिक यांच्या मार्फत वर्ग करण्यात येईल.</p> <p>➤ संबंधित संस्थेस प्रकल्पासाठी जागा उपलब्ध करून दिल्यानंतर या जागेतच सदर संस्थेने युनिट उभारणे गरजेचे आहे</p> <p>➤ सदर युनिट उभारण्याकरिता येणारा प्राथमिक खर्च जसे कि अद्यावत साधन सामुग्री, फर्निचर , व कच्चा माल खरेदी करिता येणारा संपूर्ण खर्चाचा अहवाल संस्थेने सदर करावा</p>

		<p>➤ त्याचबरोबर प्रथम वर्षीय तुकडी संस्थेने तयार केल्यानंतर प्रथम वर्षाचा अंदाजित रकमेपैकी ७५ टक्के रक्कम संस्थेला देय करण्यात यावी व उर्वरित रक्कम पुढील आर्थिक वर्षात अहवाल सादर केल्यानंतर मूल्यमापन व सनियंत्रण समिती यांनी समाधान पूर्वक अहवालाचा शोरा दिल्या नंतरच ती देय राहिल .</p> <p>सदर अहवाल सादर करताना खालील बाबी विचारात घेण्यात याव्यात.</p> <ol style="list-style-type: none"> १) संस्थेने शासनाने दिलेल्या जागेत अद्यावत साधन सामुग्री समवेत युनिट उभारलेले असावे २) १०० लाभार्थ्यांना प्रशिक्षण दिलेले असावे व त्यांना रोजगार मिळालेला असावा . ३) प्रशिक्षण घेतलेल्या स्थानिकांना फर्निचर बनविण्याकरिता विशेष प्रक्रिया केलेला बांबू उपलब्ध असावा ४) प्रकल्प क्षेत्रात १०० विशेष प्रजाती बांबूंची झाडे लावली असावीत. ५) स्थानिकांना बांबूची शेती करण्याचे प्रशिक्षण देण्याकरिता बांबूच्या झाडाची पेरणी , लागवड , मशागत करणे या बाबतचे प्रशिक्षण देऊन शेतकी प्रशिक्षण तयार केलेले असावेत ६) प्रथम वर्षात १५० शेतकऱ्यांना बांबूच्या झाडांची लागवड करणे , मशागत करणे , संगोपन करणे याबाबत प्रशिक्षण दिलेले असावे . ७) उभारलेल्या युनिट मध्ये ६ गावे / पाडे जोडली गेली असली पाहिजेत .
--	--	--